



## **Gezinsbeleid in Vlaanderen 2006-2007**

Persconferentie op woensdag 14 mei 2008

Gezinsthema's zijn weer hip. Zoveel is duidelijk als je de diverse verkiezingsprogramma's en beleidsnota's erop naslaat. Zijn de vele ideeën en voornemens ook vertaald in een coherent beleid? Het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen zocht alle maatregelen op het gebied van gezinsbeleid voor de jaren 2006 en 2007 bij elkaar. Markante vernieuwingen, maar ook minder drastische maatregelen. In dit overzicht herkennen we een aantal opvallende en/of nieuwe tendensen.

### *Meer kwaliteit in het gezinsleven?*

De 'combinatie van **arbeid en gezin**' staat bovenaan de politieke agenda, zowel bij de federale als de Vlaamse overheid. De laatste jaren is er op het Vlaamse niveau een toenemende aandacht voor ondersteuning bij de **opvoeding** met maatregelen gericht op alle ouders. Voor het tegengaan van **familiaal geweld** zette Vlaanderen een aantal nieuwe stappen. Naast de financiële en juridische bescherming krijgt het bevorderen van de kwaliteit van gezinsrelaties een meer prominente plaats binnen het gezinsbeleid. Tussen de verschillende gezinsvormen, maar ook voor de verhoudingen binnen het gezin, zien we **gelijke kansen** gepromoot.

### *Meer en minder selectiviteit*

Opvallend is het aantal gezinsvriendelijke maatregelen ten gunste van **zelfstandigen**, waarmee stappen gezet werden in de harmonisering van de kinderbijlagen voor zelfstandigen en werknemers. Daarnaast is er een zekere selectiviteit ten voordele van **eenoudergezinnen** ontstaan.

### *Vlaams en/of federaal? En lokaal?*

De actoren in het gezinsbeleid in Vlaanderen geven een erg gefragmenteerd beeld. Het gezinsbeleid werd al in 1980 verwezen naar de gemeenschappen. De belangrijkste financiële en juridische hefboomen blijven echter bij de federale overheid, waarmee zij een groot deel van de touwtjes in handen houdt. Veel operationele aspecten van het gezinsbeleid worden van het Vlaamse naar het lokale bestuursniveau doorgeschoven. Het gezinsbeleid is enorm verkaveld: over verschillende beleidsniveaus, maar ook over uiteenlopende beleidsdomeinen.

Naast deze bestuurlijke actoren, nemen ook andere actoren een plaats in. De invoering van dienstencheques betekende de intrede van de marktsector in het gezinsbeleid. Gezinsvriendelijke maatregelen van bedrijven worden van overheidswege aangemoedigd en ondersteund. Ook de informele zorg die gezinnen zelf organiseren wordt (terug?) meer gepromoot.

### *Van verzorgingsstaat naar verzorgingsstad*

In het kader van het vak 'Vlaams gezinsbeleid' gingen de studenten van het derde jaar Gezinswetenschappen op zoek naar de beleidsnota's van gemeentebestuur en OCMW uit de 150 grootste Vlaamse gemeenten. Vervolgens gaven ze een voorbeeld van een gezins(on)vriendelijke beleidsoptie in die gemeente en analyseerden die. Dirk Luyten putte uit

deze bloemlezing van initiatieven voor zijn verhaal over het lokale gezinsbeleid in Vlaanderen.

Gemeentelijke ‘gezinspremies’ bestaan nog steeds. Op veel plaatsen is dat aanbod uitgebreid met mantelzorgpremies en gezinszorg- en thuiszorgdiensten. Daarnaast hebben gemeenten veel oog voor jeugdbeleid.

Met de nieuwe ontwikkelingen inzake kinderopvang en opvoedingsondersteuning die gemeenten een grotere rol toekennen, zit het gezinsbeleid helemaal mee in de evolutie van ‘verzorgingsstaat naar verzorgingsstad’.

#### *Versplintering troef en gezin zoek?*

Maar het gezinsbeleid op het lokale niveau is erg versplinterd en gefragmenteerd. Een geïntegreerde visie ontbreekt. In de lokale beleidsplannen worden aspecten van gezinsbeleid her en der behandeld. In minder dan vijf procent van gemeenten kwam ‘gezin’ als afzonderlijk thema in het lokaal sociaal beleidsplan 2006-2007 naar voor. De thema's ‘kinderopvang, jeugd en opvoedingsondersteuning’ kwamen wel in bijna twee op drie van de plannen terug. Soms worden de thema's met elkaar gelinkt, vaak ook niet.

In sommige gemeenten is er een gezinsraad, op de meeste plaatsen bestaan het lokaal overleg kinderopvang, het overleg opvoedingsondersteuning en andere gezinsgerelateerde raden naast elkaar.

### **De toekomst! Meer van hetzelfde?**

Drie krachtlijnen willen we sterker in het gezinsbeleid terugvinden

#### ***Een preventief en ondersteunend gezinsbeleid***

##### *Versterken van gezinsrelaties*

De overheid grijpt vooral in op het moment dat relaties spaak lopen; bij problemen in de opvoedingsrelatie, bij intrafamiliaal geweld of bij een echtscheiding. Deze interventies zijn meer dan nodig. Maar naast dit reactief beleid pleiten wij voor een **proactief beleid dat duurzame gezinsrelaties van mensen versterkt en ondersteunt.**

#### *Samenleven bevorderen*

Preventief betekent niet alleen positieve acties ondernemen, het betekent ook vermijden dat men beleid voert tegen gezinnen in. Vandaag hebben bepaalde maatregelen het (onbedoelde?) effect dat ze samenwonen, gezinsvorming en goed functioneren van gezinnen bemoeilijken. Eén voorbeeld: de leefloonbedragen draaien voor een koppel (met kinderen) bijzonder negatief uit. **Samenleven vermindert nochtans risico's** op heel wat vlakken, diverse vormen van opvang en zorgen kunnen beter worden verstrekt en ook op gebied van wonen is samenwonen duidelijk efficiënter.

#### *Kinderen eerst*

We vinden het vanzelfsprekend dat mensen die kinderen op de wereld zetten er ook goed voor zullen zorgen. Toch blijkt dat voor velen moeilijker dan verwacht. De overheid moet meer investeren in ouders die zorg voor kinderen opnemen en dit reeds voor de geboorte. Goede informatiebrochures en prenatale oefeningen worden gefinancierd. Waarom **niet reeds voor de geboorte oudergroepen financieren, oudergroepen waar aandacht kan zijn voor psychische en pedagogische zorgen** na de komst van een kind? In en via deze groepen kunnen ouders steun vinden bij elkaar.

### ***Een selectief beleid***

In een preventief gezinsbeleid moet er plaats zijn voor selectiviteit. In de kinderopvang zien we die selectiviteit, zowel in de toegang tot als in de kost voor ouders, en hier is dit selectieve principe aanvaard.

Selectiviteit in directe financiële steun aan gezinnen is veel meer een taboe. Kinderbijslag moet gelijk zijn voor alle kinderen en dus onafhankelijk van de arbeidssituatie, onafhankelijk van het beroepsstatuut en onafhankelijk van de vorm van de partnerrelatie. Dat vereist de erkenning van kinderbijslag als recht van het kind. **De kinderbijslag moet ook de hoogte in, om de echte kosten van kinderen meer te benaderen.**

Maar sommige gezinnen hebben die bijslag meer nodig dan andere, daarom pleiten wij ook voor selectiviteit. Die zou erin kunnen bestaan **een gedeelte van de kinderbijslag te fiscaliseren.** Sommige gezinnen ontvangen dan meer dan andere.

Een ongelijke behandeling van kinderen? Voor een deel wel, maar kinderen groeien nu eenmaal niet allemaal op in een gelijke gezinssituatie.

### ***Een expliciet gezinsbeleid***

Een pleidooi voor een expliciet gezinsbeleid vraagt een geïnstitutionaliseerd en een samenhangend beleid voor gezinnen. Het gezinsbeleid moet er vooral op gericht zijn het samenleven van mensen in een duurzaam gezinsverband te bevorderen en te ondersteunen, en tevens te bewaken dat ieder gezinslid ook als individu tot ontplooiing kan komen.

Wij pleiten voor een expliciet gezinsbeleid op alle overheidsniveaus, maar vooral voor een **expliciet beleid op het lokale niveau.** Lokale besturen moeten voldoende steun en middelen krijgen voor hun gezinsbeleid. Een ‘**gezinsparagraaf**’, die zowel de participatie van gezinnen in het beleid als de gezinsvriendelijkheid bewaakt, zal helpen om de impact van beleidsmaatregelen op het functioneren van gezinnen na te gaan.

Meer informatie:

Gaby Jennes

Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen

Huart Hamoiriaan 136

1030 Brussel

[gaby.jennes@hig.be](mailto:gaby.jennes@hig.be) – 02/240 68 44 - 0478/52 90 87